

SPREUKEN

Geld deel 3

Bijbelse wijsheid over arbeid, zakelijke integriteit, schulden en het gebruik van geld.

GELEZEN UIT

Herziene Statenvertaling

BELUISTER OF BEKIJK

versvoorvers.org/spreuken/geld-deel-3

BELUISTER OF BEKIJK

Inhoud

1	Arbeid als basis van waarde en inkomen	2 min	4
2	Zelfstandig werken en leidinggeven	4 min	5
3	Zelfvoorziening met eigen middelen	2 min	8
4	Praktische voordelen van onafhankelijkheid	3 min	9
5	Een goede naam boven rijkdom	2 min	10
6	Integriteit in het werk	3 min	11
7	Bedrog en oneerlijke handelsgewichten	2 min	13
8	Eerlijk onderhandelen en een billijke prijs	4 min	14
9	Vakmanschap en uitmuntend werk	2 min	16
10	Schulden maken je tot slaaf	3 min	17
11	Lenen bij nood en onzekerheid	2 min	19
12	Faillissement en onbetaalde schulden	3 min	20
13	Uitlenen zonder terugbetaling te eisen	4 min	21
14	Werknemers menselijk en eerlijk behandelen	4 min	23

15	Vooruitzien en sparen voor later	2 min	25
16	Advies en correctie aannemen	2 min	26
17	God eren met al je bezit	4 min	27
18	Schatten in de hemel door armen te helpen	3 min	29
19	Vrijgevigheid en hulp aan echte armen	3 min	30
20	Slotspreuk en samenvatting over geld	2 min	32
	Om verder te lezen		33

1

Arbeid als basis van waarde en inkomen

In Spreuken kijken we nog steeds naar de spreuken die te maken hebben met het onderwerp geld, met onze houding tegenover geld en met wat Spreuken ons vertelt over het hele onderwerp financiën. We hebben al gezien dat Salomo sterk de nadruk legt op arbeidsethos, op de noodzaak om te werken om geld te hebben, in plaats van gemakkelijk aan geld te proberen te komen door misdaad, het vragen van rente of andere dingen waarbij mensen worden uitgebuit en er op onrechtvaardige wijze geld wordt verkregen.

God heeft het zo ingericht dat arbeid iets voortbrengt. De meeste waardevolle dingen worden niet zonder arbeid voortgebracht. Sommige nuttige dingen komen gewoon door de natuur op, maar om ze te gebruiken is een bepaalde vorm van werk nodig. Mensen zijn gemaakt om te ontginnen en te ontwikkelen. Toen God tegen de mens zei:

En God zegende hen en God zei tegen hen: Wees vruchtbaar, word talrijk, vervul de aarde en onderwerp haar, en heers over de vissen van de zee, over de vogels in de lucht en over al de dieren die over de aarde kruipen!

GENESIS 1:28

enzovoort, wordt dat soms de cultuuropdracht genoemd, omdat God de mens de opdracht gaf om te ontginnen en te ontwikkelen wat God had gemaakt. Dat gebeurt niet alleen door landbouw, maar ook door hulpbronnen te benutten door er machines en andere nuttige dingen van te maken. Dat maakt allemaal deel uit van wat God de mens te doen gaf, en bij dat alles komt werk kijken.

Een deel van het werk dat we doen, bespaart ons later werk, zoals het maken van arbeidsbesparende apparaten. Maar er is werk voor nodig om uit te zoeken hoe je die maakt en ze vervolgens te vervaardigen. Er moet altijd een bepaalde vorm van werk worden verricht om voort te brengen wat we nodig hebben om te consumeren. We

hebben gesproken over het contrast dat in Spreuken heel duidelijk naar voren komt tussen de lui aard en de ijverige persoon. Voor Salomo is de lui aard de verachtelijkste persoon: iemand die geen enkel werk wil doen. Misschien had hij als koning dienaren of overheidsfunctionarissen onder zich die lui waren en hem verdriet bezorgden. Maar hij leek van een lui persoon minder te kunnen verdragen dan van iemand die zich op bijna welke andere manier dan ook misdroeg.

2

Zelfstandig werken en leidinggeven

Bij dit onderwerp, werk en het verdienen van geld, komt nog een ander punt naar voren. Het is niet echt iets waarop Spreuken sterk de nadruk legt, maar er lijkt wel op gezinspeeld te worden. Het is goed om zelfstandig te werken. Dat betekent niet dat het slecht is om bij iemand anders in dienst te zijn. Het is gewoon goed om onafhankelijk te zijn. Het is goed om zelfstandig te werken.

In hoofdstuk 12, vers 9, staat:

Beter af is wie zichzelf geringschat, maar een knecht heeft, dan wie zich groot voordoet, maar gebrek heeft aan brood.

SPREUKEN 12:9

De persoon die een dienaar heeft, in plaats van degene die een dienaar is en gebrek aan brood heeft, bevindt zich in een betere positie en heeft meer vrijheid om te doen wat hij wil doen. Als wat hij wil doen goede, godvruchtige dingen zijn, dan is het goed om die vrijheid te hebben, in plaats van een meester te hebben en voor je beroep de dienaar van iemand anders te moeten zijn.

Het is natuurlijk goed om de houding van een dienaar te hebben. Alle christenen behoren in zekere zin vrijwillig elkaars dienaren te zijn. Maar wanneer dat geïnstitutionaliseerd wordt, wanneer het in de structuur van je dienstverband is ingebouwd dat je een dienaar bent, dan ben jij niet degene die de beslissingen neemt. Dat is niet het ergste wat er kan gebeuren. Een slaaf kan een godvruchtig persoon zijn, maar het is beter om, indien mogelijk, een vrij mens te zijn.

Paulus zei dat in 1 Korinthe, hoofdstuk 7, tegen de slaven. Hij zei:

Bent u als slaaf geroepen, dan moet u zich daarover niet bekommeren.

1 KORINTHE 7:21

Maar hij zei:

Kunt u echter ook vrij worden, maak dan liever van die gelegenheid gebruik.

1 KORINTHE 7:21

Niettemin zegt hij dat je je geen zorgen hoeft te maken als je een dienaar bent. Maar zelfstandig werken heeft een voordeel.

In hoofdstuk 12, vers 24, staat:

De hand van de vlijtigen zal heersen, maar bedrog leidt tot herendienst.

SPREUKEN 12:24

[Vertalersnoot: Greggs uitleg hieronder berust op een Engelse vertaling die de tweede helft weergeeft als: „de luiaard zal tot herendienst gedwongen worden.”]

Wie niet ijverig is, zal moeten werken voor iemand die dat wel is. De ijverige man zal heersen. Hij zal de leiding hebben. Hij zal de werkgever zijn. De man die hard werkt, hard studeert en zich inspant, is uiteindelijk eigenaar van zijn eigen bedrijf. De luie man werkt uiteindelijk voor hem.

Waarschijnlijk heb je het advies gehoord dat je aardig moet zijn tegen de nerds, omdat zij degenen zijn die jou later in dienst zullen nemen. De mensen die tijdens hun studie alleen maar feesten en plezier maken, zijn degenen die zullen werken voor de nerds die ijverig studeerden. Want de ijverige persoon zal uiteindelijk degene zijn die de leiding heeft.

Zelfs Jozef kreeg, toen hij een slaaf was, de leiding over het hele huishouden van Potifar, omdat hij ijverig was. Toen hij in de gevangenis werd geworpen, gaf het hoofd van de lijfwacht hem vanwege zijn ijver de leiding over de hele gevangenis. Hij was een gevangene, maar kreeg de leiding over de andere gevangenen. Later kreeg hij onder de farao de leiding over het hele land.

De bekwaamheid van een man brengt hem doorgaans naar de top van de economische structuur waarin hij zich bevindt, want ijver komt niet zo vaak voor. Wanneer een werkgever een ijverig persoon vindt, wil hij hem gewoonlijk bevorderen tot een leidinggevende functie of een positie met verantwoordelijkheid, omdat ijverige mensen moeilijk te vinden zijn. Luike mensen zijn gemakkelijk te vinden. Maar het idee hier is dat iemand die hard werkt, eerder uiteindelijk een eigen bedrijf zal hebben of de leiding over andere mensen zal krijgen dan iemand die lui is. En het is goed om aan de top te staan. Dat betekent niet dat je een carrièremaker moet zijn of per se ambitieus moet zijn. Maar het betekent dat je, als je aan de top staat, vanuit die positie goed kunt doen. Ook heb je dan meer vrijheid in je eigen keuzes en in de manier waarop je je tijd gebruikt. Het is goed om een eigen bedrijf te hebben als je dat kunt. Niet iedereen kan dat, en misschien zou ook niet iedereen dat moeten doen.

3

Zelfvoorziening met eigen middelen

Maar in hoofdstuk 27, vers 23 tot en met 27, lijkt hij er waarde aan te hechten dat je enigszins zelfvoorzienend bent. Hij zegt:

Zorg ervoor dat u uw schapen goed kent, richt uw hart op de kudde. Want rijkdom is er niet voor eeuwig, of zal een diadeem van generatie op generatie blijven? Als het eerste gras verdwenen is, het tweede gras verschijnt, en de kruiden van de bergen verzameld zijn, dan zult u lammeren hebben voor uw kleding en bokken als koop prijs voor een akker. Bovendien zult u genoeg geitenmelk hebben als uw voedsel, als voedsel voor uw huis, en als levensonderhoud voor uw dienstmeisjes.

SPREUKEN 27:23-27

Natuurlijk zijn wat wij zelfstandig werken noemen en wat zij destijds zelfstandig werken noemden twee verschillende dingen. In Bijbelse tijden had een man die zelfstandig werkte meestal zijn eigen hoeve of zijn eigen boerderij. Tegenwoordig heeft iemand die zelfstandig werkt waarschijnlijk een bedrijf in de stad, hoewel er ook mensen zijn die een boerenbedrijf hebben en op die manier zelfstandig werken. Salomo lijkt aan te bevelen dat het een goed leven is om je eigen kudde te hebben en je eigen hooi, dat je voor je dieren verbouwt. Je kudde leveren de melk en dergelijke voor het gezin, en de lammeren leveren je kleding. Je wordt min of meer zelfvoorzienend. Je kunt in je eigen kleding en je eigen voedsel voorzien, en je hebt dienaren. Jij bent hier de werkgever en je hoeft in feite geen verantwoording af te leggen aan een andere werkgever, omdat je zelfvoorzienend bent.

Je hebt als het ware bij je huis een eigen bedrijf opgezet, en je hoeft tegenover niemand anders verantwoording af te leggen over je tijd, over wat je doet en over wat je produceert. Jij mag die beslissingen nemen. Sommige mensen zouden onder een werkgever moeten staan. Sommige mensen zijn eenvoudigweg niet ijverig of bekwaam, en misschien hebben zij eerder de talenten van een uitvoerder dan die van

een leider. Maar iemand die in staat is zelfstandig te werken, heeft voordelen. Hij kan beslissen wanneer hij vrij neemt, welke uren hij werkt, waaraan hij zijn arbeid besteedt en dat soort dingen.

4

Praktische voordelen van onafhankelijkheid

In de jaren negentig voelde ik me aangetrokken tot het leven op een zelfvoorzienende hoeve. Dat doe ik nu niet, onder meer omdat ik geen gezin en dergelijke heb. Maar toen we onze kinderen grootbrachten, richtten we een kleine hoeve in Idaho in, en daarvoor in Oregon, waar we bijna alles konden produceren wat we nodig hadden. Dat deden we niet, maar we konden het wel. We regelden de zaken zo dat we daartoe in staat zouden zijn als het nodig was. We hadden onze kippen, onze geiten en onze moestuin. We waren erop ingericht om zo nodig onafhankelijk te zijn, en dat is een goede positie om in te verkeren. Je hoeft niet onafhankelijk te zijn, maar het is prettig als je in een positie verkeert waarin je dat kunt zijn, want je kunt niet op mensen vertrouwen.

Mensen die zelfstandig werken, worden nooit ontslagen. Hun bedrijf kan mislukken als bepaalde economische factoren hen onder druk zetten, maar ze kunnen niet door een werkgever worden wegbezuinigd of ontslagen als ze geen werkgever hebben. Het is dus iets positiefs als je door je eigen werk in je eigen onderhoud kunt voorzien. Spreuken spreekt niet in die bewoordingen over zelfstandig werken, maar het spreekt er wel over dat jij degene bent die de leiding heeft en dat er mensen onder jou staan, in plaats van dat jij degene bent die onder iemand anders staat. Dat is een positieve positie om in te verkeren.

Aan de andere kant zijn er mensen die, omdat ze niet ijverig zijn, liever in loondienst zijn. Sommige mensen zijn liever arbeider dan leidinggevende, omdat de arbeider de problemen van het bedrijf niet mee naar huis hoeft te nemen, terwijl de leidinggevende dat wel moet. Maar daar staat weer tegenover dat de leidinggevende die dat op zich neemt een ijverig persoon is. Voor zover je geen extra werk op je wilt nemen, wil je geen leidinggevende functie hebben. Maar dat betekent ook dat je in diezelfde mate meer een luiaard bent. Die persoon wil geen extra werk op zich nemen,

hoewel we zouden kunnen aanvoeren dat het niet zozeer is dat hij een luiaard is, maar dat hij andere dingen met zijn tijd te doen heeft, en andere nuttige dingen met zijn tijd kan doen.

Niettemin denk ik dat een van de onderliggende gedachten in Salomo's onderwijs hier is dat het wenselijk is om een eigen bedrijf, een eigen hoeve en eigen dienaren te hebben en zelfvoorzienend te zijn, in plaats van zelf de dienaar van iemand anders te zijn. Het is moreel niet beter of slechter dan een andere manier van leven. Het is alleen wenselijk. Er zijn voordelen.

5

Een goede naam boven rijkdom

In het bedrijfsleven zijn er bepaalde prioriteiten die Salomo aanbeveelt. De eerste en belangrijkste prioriteit is dat je een goede naam hebt, een goede reputatie. In hoofdstuk 22, vers 1, staat:

Een goede naam is verkieslijker dan grote rijkdom, gunst is beter dan zilver en goud.

SPREUKEN 22:1

Een zakenman met een goede naam zal uiteindelijk waarschijnlijk rijkdom verwerven, omdat klanten op zoek zullen gaan naar eerlijke en bekwame mensen die voor hen kunnen werken. Iemand met een goede naam, met een goede reputatie, is iemand die zijn werk goed doet. Hij komt op tijd. Hij is niet lui. Hij doet wat hem wordt opgedragen. Hij hoeft niet ieder moment onder toezicht te staan, want hij is betrouwbaar. Hij bouwt een reputatie op. Ik kende in Idaho mensen die iedereen voor welk werk dan ook zou aannemen, eenvoudigweg omdat ze de reputatie hadden eerlijke mensen te zijn, aan wie je elk werk kon toevertrouwen en die het goed zouden doen. In Idaho waren veel mensen die minder werk hadden dan ze aankonden. Velen waren zelfstandige vaklieden, bouwers, houthakkers, automonteurs en dergelijke, die vanuit huis werkten. Ik had daar een aantal vrienden van wie ik wist dat ik hen zou aannemen als ik een klus had die gedaan moest worden. Je kon hun eenvoudigweg de

klus geven, en zij zouden die zo goed doen als maar mogelijk was, omdat ze nauwgezet waren. Ze hadden een goede reputatie. Veel van de christelijke arbeiders die ik in Idaho kende, hadden plaatselijk een bijzonder goede reputatie, omdat ze goed en eerlijk waren in wat ze deden.

Dat is belangrijker dan veel geld hebben. Dat is wat Salomo zegt: het is beter een goede naam te hebben dan grote rijkdom. Maar een goede naam in je bedrijf zal waarschijnlijk ook tot voorspoed leiden.

6

Integriteit in het werk

In hoofdstuk 19, vers 1, staat:

Beter een arme die in zijn oprechtheid zijn weg gaat, dan iemand die verkeerd van lippen en bovendien een dwaas is.

SPREUKEN 19:1

Het gaat hier vooral om iemand die in zijn integriteit wandelt. We hebben gezien dat iemand soms rijker kan worden door zijn integriteit op te offeren, door bij zakendoen te bedriegen of wat dan ook. Toch is degene die in zijn integriteit wandelt beter af, zelfs als hij daardoor werk misloopt en minder geld verdient dan iemand anders. Integriteit hebben is voor iedereen die zakendoet of werkt de eerste prioriteit. Je loopt er de kantjes niet vanaf en je probeert geen langere pauzes te nemen.

Als alle christenen integer waren in hun werk, zouden ze al snel de meest gevraagde werknemers in de samenleving zijn. Het is namelijk moeilijk mensen te vinden die er niet alleen maar op uit zijn hun werkgever of hun klanten te gebruiken en zoveel mogelijk te krijgen voor zo weinig mogelijk werk. Ik heb veel werkgevers gesproken die zeggen dat het heel moeilijk is om eerlijke mensen te vinden. Mensen aan wie je eenvoudigweg een opdracht kunt geven en die je ermee alleen kunt laten, in de wetenschap dat ze het goed zullen doen omdat ze integer zijn.

Volgens Kolossenzen is de reden dat een christelijke arbeider integer is, dat hij voor de Heere werkt. Wat hij doet, doet hij niet voor mensen, maar voor de Heere.

Kolossenzen 3, vers 22 en verder, zegt:

Slaven, wees in alles uw aardse heren gehoorzaam, niet met ogendienst als om mensen te behagen, maar oprecht van hart, in het vrezen van God.

KOLOSSENZEN 3:22

Met andere woorden, niet alleen wanneer er naar je wordt gekeken en je onder toezicht staat.

Oprechtheid van hart is integriteit. Als je een dienaar bent, dien je je meester niet alleen wanneer hij kijkt, niet alleen wanneer je weet dat hij erachter zal komen, en niet alleen wanneer mensen je ter verantwoording roepen. Je doet het altijd, omdat God je altijd ter verantwoording roept.

En alles wat u doet, doe dat van harte, als voor de Heere en niet voor mensen, in de wetenschap dat u van de Heere als vergelding de erfenis zult ontvangen, want u dient de Heere Christus.

KOLOSSENZEN 3:23-24

Wanneer hij spreekt tegen dienaren die voor meesters werken, zoals een werknemer voor een werkgever werkt of een opdrachtnemer voor een klant, zegt hij dat de dienaar niet alleen goed werkt wanneer de toezichthouder of de baas aanwezig is. Hij werkt altijd goed, want de baas is er altijd. Zijn baas is Jezus. Hij dient de Heere. Wat hij doet, doet hij niet voor mensen. Hij doet het voor God en daarom moet hij tegenover God verantwoording afleggen.

Een man die integer is, hoeft niet tegenover mensen verantwoording af te leggen om eerlijk te zijn. Het kan goed zijn om tegenover mensen verantwoording af te leggen, maar iemand die integer is, zal ook eerlijk zijn wanneer mensen niet kijken, omdat hij verantwoording verschuldigd is aan God en aan zijn geweten. Dat is integriteit. De integriteit van een arbeider moet hoog gewaardeerd worden.

7

Bedrog en oneerlijke handelsgewichten

In Spreuken, hoofdstuk 21, vers 6, staat:

Wie met een bedrieglijke tong schatten verwerft, is als de verwaaiende zucht van hen die de dood zoeken.

SPREUKEN 21:6

Rijk worden door mensen op te lichten, door tegenover cliënten of klanten een verkeerde voorstelling van zaken te geven, facturen te vervalsen of iets anders te doen waarmee je geld verdient door je integriteit prijs te geven, is als de verwaaiende zucht van hen die de dood zoeken, zegt hij.

Hoofdstuk 20, vers 7, zegt:

Een rechtvaardige gaat zijn weg in oprechtheid, welzalig zijn zijn kinderen na hem.

SPREUKEN 20:7

Een man die een goede reputatie heeft in zijn bedrijf en in zijn omgeving in het algemeen, zal kinderen hebben die gerespecteerd worden, tenzij zij natuurlijk ernstig afwijken van zijn wegen. Vanwege zijn integriteit rust er zegen op zijn huisgezin.

Vers 10 zegt:

Tweeërlei weegsteen en tweeërlei efa, ook die beide zijn voor de HEERE een gruwel.

SPREUKEN 20:10

Dit is hoofdstuk 20, vers 10.

Iets verderop staat een soortgelijke spreuk, in vers 23:

Tweeërlei weegsteen is voor de HEERE een gruwel, een bedrieglijke weegschaal is niet goed.

SPREUKEN 20:23

Zoals ik in onze inleiding op Spreuken heb gezegd, of in een eerder deel daarvan, verwijzen verschillende gewichten en verschillende maten naar de markt, waar handelswaar per gewicht werd verkocht.

Iedere koopman had een balans, en daarop woog men een bepaalde hoeveelheid graan af, of welk product men ook maar verkocht. Aan de andere kant legde men dan een gewicht om te bepalen hoeveel het was. Zo woog men ook het geld af, want in veel gevallen had men geen gemunt geld. Men had een bepaalde hoeveelheid geld met een bepaald gewicht. Men legde die gewichten op de weegschaal en woog de hoeveelheid af om te zien hoeveel geld er bij de transactie betrokken was.

Veel corrupte kooplieden konden natuurlijk gemakkelijk iets meer geld verdienen door een stel valse gewichten te gebruiken. Ze zeiden dan: „Dit is een gewicht van één kilogram”, maar het was in werkelijkheid geen gewicht van één kilogram. Het beïnvloedt de uitkomst van de weging, zodat de koopman meer geld krijgt of minder product verkoopt, omdat hij valse gewichten en een valse weegschaal heeft. Het gaat hier over corruptie, over het bedriegen van klanten. Hij zei dat dit voor God een gruwel is.

8

Eerlijk onderhandelen en een billijke prijs

In hoofdstuk 20, vers 14, staat:

Het is slecht, het is slecht, zegt de koper, maar als hij weggaat, dan beroemt hij zich.

SPREUKEN 20:14

Dit is echt heel duidelijk. De koper klaagt over de kwaliteit van het product, ook al is het in werkelijkheid een goed product. Later gaat hij opscheppen dat hij een goede koop heeft gedaan. Maar wanneer hij met de verkoper aan het afdingen is, zegt hij: „Dit is zoveel geld niet waard. Dit is rommel. Dit deugt niet. Dit is maar zoveel geld waard.”

Je zou dit vaker zien op rommelmarkten of bij een verkoop aan huis dan in moderne winkels en op moderne markten, waar mensen niet echt over dingen afdingen. Maar in derdewereldlanden en in sommige situaties doen mensen dat tegenwoordig nog steeds. Iemand zegt: „Ik vraag zoveel voor dit product.” Of als je bijvoorbeeld een tweedehandsauto koopt, wil je een lagere prijs voor die auto bieden. Dus zeggen ze: „Hier zit een krasje, en deze banden zien er een beetje versleten uit.” Je zoekt naar elk gebrek van het product, hoewel het in werkelijkheid iets is wat je wilt, omdat het een goede auto is, een goede auto voor jou, en je hem wilt hebben. Maar wanneer je met de verkoper probeert af te dingen, probeer je alle gebreken te vinden, zodat hij de prijs verlaagt.

We zouden kunnen zeggen dat mensen nu eenmaal zo zijn, maar het is in werkelijkheid niet eerlijk. We moeten niet proberen de waarde van iets door misleiding omlaag te praten om er geld op te besparen. Er is niets mis mee erop te wijzen dat iets de prijs waarvoor het wordt verkocht niet waard is. Maar als het wel het bedrag waard is dat ervoor gevraagd wordt, dan is degene die de prijs omlaag probeert te praten niet echt eerlijk, want de verkoper is ook een mens met behoeften. We denken altijd: „Kan ik zelf het meeste uit deze transactie halen en deze persoon te slim af zijn?” De verkoper wil een bepaald geldbedrag, omdat hij ook voor zijn gezin moet zorgen. Wij moeten voor ons gezin zorgen, dus willen we zelf meer geld overhouden. We proberen de zaken altijd zo te regelen dat wij er beter van worden, misschien ten nadele van degene die verkoopt. Dat komt vooral doordat we ons niet zo om hem bekommeren als om onszelf.

In een eerlijke economie zou je moeten hopen dat je de verkoper iets geeft wat gelijk is aan de waarde van wat hij verkoopt, zodat geen van beiden de ander bedriegt. Geen van beiden buit de ander uit of maakt misbruik van de ander. Dat is wat een eerlijke economie is. Als iemand iets heeft wat 1.000 dollar waard is, wil je dat hij 1.000 dollar krijgt, zelfs als jij degene bent die betaalt. Zelfs als je hem tot 800 dollar zou kunnen

afdingen, besef je dat het product 1.000 dollar waard is. Waarom zou ik voordeel moeten halen uit zijn verlies? Als hij een product heeft en ik het geld heb, en die evenveel waard zijn, waarom zou ik dan bij de overeenkomst beter af willen zijn dan hij? Hij heeft ook behoeften.

Integriteit hebben betekent dat je bij zakelijke transacties geen misbruik van mensen probeert te maken. Als je iets verkoopt, probeer je de prijs niet op te drijven, zodat iemand anders uiteindelijk meer uitgeeft dan hij eigenlijk zou moeten, omdat jij dat extra geld wilt hebben. Hetzelfde geldt wanneer je iets koopt.

Er is niets mis mee om te proberen de prijs zo laag te krijgen als die persoon bereid is te aanvaarden, want vaak heeft die persoon de prijs opgedreven. Er is niets mis mee om erachter te komen welk bedrag die persoon werkelijk voor het product wil aannemen, want mensen in onze economie zijn gewend geraakt aan het idee dat iemand een lagere prijs zal bieden voor de auto, grasmaaier of wat ze ook maar verkopen. Ze zijn in werkelijkheid bereid een lagere prijs te aanvaarden, maar ze verhogen de prijs eerst, zodat jij het gevoel hebt dat je een goede koop doet wanneer zij de prijs laten zakken tot het bedrag dat ze werkelijk willen hebben. Ik zeg niet dat afdingen altijd verkeerd is. Ik zeg dat het verkeerd is om misbruik van iemand te willen maken en iets van grote waarde voor niets te krijgen, waarbij die persoon uiteindelijk door jou wordt benadeeld, terwijl jij er beter van wordt. Dat is vaak waar veel mensen met hun afdingen op uit zijn.

9

Vakmanschap en uitmuntend werk

Dan zegt hij natuurlijk in hoofdstuk 22, vers 29:

Hebt u iemand gezien die vaardig is in zijn werk? Hij zal ten dienste van koningen gesteld worden, maar ten dienste van onaanzienlijke lieden zal hij niet gesteld worden.

SPREUKEN 22:29

Iemand die uitblinkt in zijn werk, zal een goede naam krijgen omdat hij uitstekend werk levert, en de meeste mensen doen dat niet. Streef dus naar uitmuntendheid. Dit zijn een soort regels voor het zakendoen, bedrijfsethiek die Salomo aanbeveelt: wees eerlijk, lever uitstekend werk en probeer liever een goede naam te krijgen dan veel geld. Misschien krijg je tijdens het opbouwen van een goede naam ook veel geld, maar zoek eerst die goede naam, en:

Maar zoek eerst het Koninkrijk van God en Zijn gerechtigheid, en al deze dingen zullen u erbij gegeven worden.

MATTHEÛS 6:33

Een goede naam krijgen betekent dat je je eerlijk en rechtvaardig gedraagt in je bedrijf. Als je werknemers hebt, behandel je hen goed en eerlijk, en je probeert het best mogelijke werk te leveren dat je kunt. Als je een product maakt, probeer je het best mogelijke product te maken. Niet alleen omdat je de concurrentie wilt verslaan, maar omdat je integer wilt zijn tegenover God. Je wilt geen werk afleveren dat minder goed is dan het beste waartoe je in staat bent. Als God je energie en vaardigheid geeft, moet je die als rentmeester gebruiken om met de hoeveelheid energie en vaardigheid die God je heeft gegeven het allerbeste werk te leveren dat je kunt, en niet minder. Anders bedrieg je God. Je benut Zijn gaven niet ten volle. Je onthoudt ook andere mensen wat ze van jou zouden kunnen krijgen.

10

Schulden maken je tot slaaf

Een andere financiële overweging is dat je schulden moet vermijden. Het is verbazingwekkend dat Spreuken hier niet meer over zegt, want wat er wel staat, is krachtig. Het is een krachtige uitspraak. Schulden komen zo vaak voor dat je zou verwachten dat hij er vaker iets over zou zeggen, aangezien hij zoveel dingen herhaaldelijk bespreekt. Maar in hoofdstuk 22, vers 7 zegt hij:

Een rijke heerst over armen, en wie leent, wordt slaaf van de uitlener.

SPREUKEN 22:7

Schulden zijn de ondergang van veel kleine bedrijven. Veel mensen die een bedrijf beginnen, hebben daarvoor niet het benodigde kapitaal beschikbaar. Daarom maken ze schulden om hun zaak te openen. Het bedrijf komt niet snel genoeg van de grond. Een zeer groot percentage van de kleine bedrijven gaat in het eerste of tweede jaar failliet — ik weet niet meer hoeveel, misschien een derde of de helft — omdat ze onvoldoende kapitaal hadden en geld hadden geleend om te beginnen. Schulden zijn dodelijk.

Als je schulden hebt, zit je werkelijk vast totdat je schuldenvrij bent. Zodra je geen schulden meer hebt, ben je een vrij mens. Maar zolang je schulden hebt, heb je een voortdurende verplichting. Als je geen schulden hebt, moet je nog steeds iedere dag eten kopen. Je moet nog steeds kleding kopen. Je moet nog steeds je rekeningen en andere kosten betalen. Maar als je schulden hebt, moet je al die dingen doen en daarnaast nog de schuld afbetalen voor het eten dat je eerder hebt gegeten en de auto die je eerder hebt gekocht. Je draagt zowel de last van het verleden als die van het heden, en dat is iets wat meestal vermeden kan worden.

Heel arme mensen konden vaak niet overleven zonder geld te lenen, en dat is een ander verhaal. Ze hadden geen andere keus dan schulden te maken of iets te lenen. Maar de meeste van onze schulden ontstaan simpelweg omdat we niet binnen onze financiële mogelijkheden willen leven. We hebben een bepaald inkomen, en dat is

genoeg, maar het is niet genoeg voor onze begeerten. We verlangen naar meer dingen dan we op dit moment werkelijk kunnen betalen. Maar we kunnen ze nu toch kopen: we zetten ze gewoon op de creditcard. We maken gewoon schulden. Dan zijn we natuurlijk niet vrij. We zijn als slaven totdat we die schuld hebben afbetaald.

Het is beter tevreden te zijn met wat je hebt, binnen je financiële mogelijkheden te leven en een bedrijf langzaam op te bouwen. Veel gemeenten hebben hun kerkgebouwen zonder schulden gebouwd, en dat heeft hun jaren gekost. Zo is één kerkgebouw helemaal zonder schulden gebouwd. Het kostte negen jaar om het te bouwen. Dat is behoorlijk langzame groei. Maar als ze schulden hadden gemaakt, hadden ze zich voortdurend zorgen moeten maken: „Komt er genoeg geld binnen om dit gebouw te betalen? Zullen we het gebouw kwijtraken?” Je hoeft je nooit zorgen te maken dat je het kwijtraakt als je er bij niemand een schuld voor hebt.

11

Lenen bij nood en onzekerheid

Iemand met schulden is een slaaf. Als het om het beheren van geld gaat, is het beslist wenselijk om schulden te vermijden. Is het zonde om schulden te maken? Nee, het kan geen zonde zijn om schulden te maken, want de Bijbel zegt dat we aan mensen moeten lenen, en daardoor komen zij bij ons in de schuld te staan. Als het zonde was om schulden te hebben, zouden we mensen niet tot zonde moeten brengen door aan hen te lenen.

Het is duidelijk dat lenen en uitlenen noodzakelijk zijn in onvoorspelbare economieën. Sommige mensen raken buiten hun eigen schuld werkloos, hebben te weinig werk, krijgen te maken met een medische crisis of iets dergelijks. Geld lenen van iemand is vaak de beste manier waarop ze zo'n crisis het hoofd kunnen bieden. Ik zou zeggen: leen dan van iemand. Het lijkt mij niet het verstandigst of het beste om bij een bank te lenen, want de bank houdt niet van je. Als je geld van iemand moet lenen, moet je lenen van iemand die meer van jou houdt dan van zijn geld, want je weet maar nooit.

Het probleem met lenen is dat je niet weet of je het werkelijk zult kunnen terugbetalen. Je belooft dat je zult betalen, maar je weet niet eens of je morgen nog in leven zult zijn. Jakobus zei:

En nu dan u die zegt: Wij zullen vandaag of morgen naar die en die stad reizen, en daar een jaar doorbrengen en handeldrijven en winst maken,

JAKOBUS 4:13

Je weet niet eens wat morgen zal brengen. Je weet niet eens of je morgen nog zult leven. Hij zei dat je zou moeten zeggen:

In plaats daarvan zou u moeten zeggen: Als de Heere wil en wij leven, dan zullen wij dit of dat doen.

JAKOBUS 4:15

We weten niet eens of we morgen nog in leven zullen zijn.

Als je geld leent en zegt: 'Ik betaal je volgend jaar of volgende maand terug,' weet je niet of je dat kunt doen. Misschien sterf je voor die tijd en blijft die persoon achter zonder zijn geld terug te krijgen. Of misschien ben je volgende maand minder goed in staat om werk te vinden dan deze maand. Je weet niet of je in staat zult zijn om het terug te betalen. Het is dus het beste om uit de schulden te blijven.

12

Faillissement en onbetaalde schulden

Ik besef dat sommige mensen denken: 'Ik kan gewoon failliet gaan. Ik kan mijn creditcards gewoon tot de limiet gebruiken. Ik kan leven zoals ik wil, en als ik het niet kan terugbetalen, vraag ik gewoon mijn faillissement aan en ben ik ervan af.' Jij bent er misschien van af, maar hoe zit het met de mensen die jou het geld hebben geleend? Zij draaien voor de schade op. Gewoonlijk denkt niemand aan hen wanneer hij failliet gaat. De mensen van wie je geld hebt geleend, zijn mensen zoals jij. Mensen die hun

geld, naar we aannemen, eerlijk hebben verdiend en het hebben uitgeleend in de verwachting dat ze het terug zouden krijgen. Als je het hun niet kunt terugbetalen, beroof je hen.

Daarom vind ik het zo vreemd dat sommige mensen zich hebben aangesloten bij een van die bizarre sektarische bewegingen waarin men denkt dat Jezus op een bepaalde datum terugkomt. Er zijn een aantal van die verschillende dagen geweest en verschillende leraren die een datum hebben voorspeld waarop Jezus terugkomt. Je hoort over mensen die hen geloven en eropuit gaan om hun creditcards tot de limiet te gebruiken. Ze besluiten het er in de laatste paar dagen die ze nog hebben eens goed van te nemen, omdat ze hun creditcards toch niet gaan afbetalen. Het wordt zo bizar. Wat denken ze wel? Ze verwachten God op een bepaalde dag te ontmoeten en ze willen dat het laatste wat ze op aarde hebben gedaan, het beroven van mensen is. Je wilt voor God staan terwijl het laatste wat je op aarde hebt gedaan, was dat je mensen van hun geld beroofde, zodat jij tijdens de laatste paar dagen van je leven feest kon vieren. Ik begrijp het niet.

Wanneer ik sterf, wil ik dat mensen nog onbetaalde schulden aan mij hebben, niet dat ik nog onbetaalde schulden aan hen heb. Ik heb mijn leven altijd zo willen leiden dat ik meer voor mensen doe dan ik ooit terugbetaald krijg. Sommige van mijn familieleden hebben dat niet gewaardeerd. Ik herinner me dat iemand erover klaagde dat een van de gemeenten waar ik les gaf mij nooit een gift gaf, mij nooit geld gaf. Ik gaf daar regelmatig les en ze deden financieel nooit iets voor ons gezin. Ik hoorde daarover klachten van een familielid en ik begreep niet hoe diegene dacht.

Het is goed als mensen je niet terugbetalen. Dan blijven zij bij jou in de schuld staan, zei Jezus. Wanneer je een feestmaal aanricht, nodig dan niet de mensen uit die jou ook kunnen uitnodigen en je zo kunnen terugbetalen. Nodig mensen uit die je niet kunnen terugbetalen, want dan zul je bij de opstanding terugbetaald worden. Het is geweldig om je leven te beëindigen terwijl mensen bij jou in het krijt staan, in plaats van dat jij bij hen in het krijt staat. Want als jij bij hen in het krijt staat en je leven eindigt, dan heb je hen beroofd. Je hebt hen benadeeld. Het is veel beter om zelf die schade te dragen en God je te laten terugbetalen. Zo verzamel je schatten in de hemel.

13

Uitlenen zonder terugbetaling te eisen

Het is dus goed om uit te lenen en niet terugbetaald te worden, als dat is wat er gebeurt. Maar Jezus zei in Lukas 6 dat we moeten uitlenen zonder iets terug te verwachten. Dat klinkt misschien alsof het geen uitlenen is. Het klinkt misschien als geven. Maar het is mogelijk om uit te lenen en niets terug te verwachten. Het staat in het zesde hoofdstuk van Lukas, in vers 35. Lukas 6:35:

Maar heb uw vijanden lief en doe goed, en leen zonder te hopen iets terug te krijgen. Dan zal uw loon groot zijn en zult u kinderen van de Allerhoogste zijn, want Hij is goedertieren over de ondankbaren en slechten.

LUKAS 6:35

Leen uit zonder iets terug te verwachten, en je beloning zal groot zijn in de hemel.

Wat betekent het om uit te lenen zonder te hopen iets terug te krijgen? Wat is het verschil tussen dat en gewoon iets geven? Sommige mensen kunnen je werkelijk terugbetalen en zullen dat ook willen. Er zijn mensen die geen bedelaars willen zijn. Ze willen niet hun hand ophouden voor een gift. Ze hebben een zeker gevoel van eigenwaarde, en misschien hebben ze het tijdelijk moeilijk gekregen of heeft zich een crisis voorgedaan. Maar ze weten dat de kans groot is dat ze het zullen kunnen terugbetalen. Ze willen geen aalmoes. Ze willen alleen een steuntje in de rug, een beetje hulp om weer overeind te komen. Ze lenen liever iets dan dat ze een gift aannemen. Je leent het aan hen uit, maar je doet dat in de verwachting dat ze het misschien nooit zullen kunnen terugbetalen, want je weet het nooit. Misschien kunnen ze dat niet. Ze kunnen diezelfde dag overlijden, of er kan iets anders gebeuren.

Wanneer je geld uitleent, moet je het gewoon loslaten. Je moet nooit geld uitlenen, tenzij het geld is dat je bereid zou zijn weg te geven. Maar tegelijkertijd moet degene die het leent, dat doen met de bedoeling het terug te betalen. Ik kan niet zeggen: 'Jij moet aan mij uitlenen zonder iets terug te verwachten, dus ik zal van je lenen en ik zal er niet van uitgaan dat ik je moet terugbetalen.' Die keus is niet aan mij. Van mijn kant

geldt: als ik moet lenen—God zij dank hoef ik gewoonlijk niet te lenen en heb ik zonder schulden kunnen leven—dan moet mijn geweten mij zeggen dat ik alles zal doen wat ik kan om dat geld terug te betalen voordat ik één extra dollar aan mezelf uitgeef, want het is een openstaande verplichting. Maar degene die aan mij uitleent, moet dat doen en zeggen: ‘Nou, als hij het niet kan terugbetalen, is het een gift.’

Zo leen ik geld uit. Zo zou ik geld lenen als ik iets leende. Ik zou uitlenen zonder er noodzakelijkerwijs iets voor terug te verwachten. Als ik iets leende, zou ik van mezelf verwachten dat ik het zo snel mogelijk terugbetaalde, omdat ik er een hekel aan zou hebben met schulden te leven. Het zou verschrikkelijk zijn om dat voortdurend boven je hoofd te hebben hangen. Veel mensen weten dat. Ik heb niet veel geld, maar ik ben rijker dan de meeste Amerikanen, omdat ik geen schulden heb. Ik sta financieel niet onder water. Ik heb niet bijzonder veel geld op de bank en ik heb nooit ontzettend veel geld achter de hand gehad, en dat ook niet nodig gehad. Maar zonder schulden ben ik in zekere zin rijker dan waarschijnlijk tachtig procent van de Amerikanen, zo niet meer, omdat betrekkelijk weinig mensen zonder schulden leven. Het is bevrijdend om geen schulden te hebben.

Als iemand zijn bedrijf kan financieren zonder schulden aan te gaan, moet hij dat uiteraard doen. Zijn bedrijf zal dan zekerder zijn. Als je geld moet lenen, leen dan, zoals ik al zei, van iemand die meer van jou houdt dan van zijn geld. De bank zal beslag leggen op je huis, je bedrijf, je apparatuur en alles wat je hebt als je de schuld niet kunt afbetalen. Als je van je grootouders, je oom of iemand anders uit je familie leent, zullen ze waarschijnlijk geen beslag op je bezittingen leggen. Waarschijnlijk geven ze je wat uitstel. Maar vermijd schulden als dat mogelijk is. Dat is eenvoudigweg een Bijbelse manier van leven.

14

Werknemers menselijk en eerlijk behandelen

Hoofdstuk 14, vers 31, zegt:

Wie een geringe onderdrukt, smaadt diens Maker, maar wie zich over een arme ontfermt, eert Hem.

SPREUKEN 14:31

Wie God eert, ontfermt zich over de behoeftige. Sommige mensen verkeren in de positie dat ze anderen in dienst kunnen nemen, en sommige mensen verkeren in de positie dat ze werk nodig hebben. Zij die werk nodig hebben, zijn behoeftig. Daarom moet iemand erop letten dat hij zijn werknemers met respect behandelt en hen niet onderdrukt.

Tegenwoordig hebben we wetten die werknemers bijna meer rechten geven dan werkgevers, misschien. Maar er was een tijd, in Bijbelse tijden en gedurende een groot deel van de geschiedenis, waarin volledig misbruik kon worden gemaakt van een behoeftig mens, juist omdat hij behoeftig was. Hij zou alles doen om brood voor zijn gezin te krijgen. Daarom kon men hem een lager loon geven of hem onder ondraaglijke omstandigheden laten werken. De rijken konden dat doen omdat zij de sterkste onderhandelingspositie hadden en de behoeftige wanhopig was.

In onze tijd zijn er veel mensen zonder werk en zijn er, voor zover ik hoor, niet veel banen voor hen beschikbaar. Misschien is dat ergens in de nabije toekomst niet meer zo; dat weten we niet. Er zijn dus veel behoeftige mensen. De overheid springt natuurlijk voor velen van hen bij, en dat is niet de ideale situatie. Omdat mensen behoeftig zijn, zijn ze soms bereid banen aan te nemen onder omstandigheden die ze niet zouden accepteren als ze niet zo behoeftig waren. Werkgevers kunnen misbruik van hen maken, hen dingen laten doen en hen voor lagere lonen laten werken, wat in een betere economie eigenlijk niet eerlijk zou zijn. Iemand die godvrezend is en werknemers heeft, moet hen op een godvruchtige manier behandelen. Volgens mij wordt dat bedoeld in Spreuken 14:31.

Hoofdstuk 22, vers 16, zegt:

Wie een arme onderdrukt om zichzelf te verrijken, en wie aan een rijke geeft, zullen zeker tot gebrek komen.

SPREUKEN 22:16

De armen onderdrukken om rijker te worden is wat in de moderne tijd, net als in de oudheid, in sweatshops en vergelijkbare werkplaatsen in Azië is gedaan. Ook gebeurde het vroeger in fabrieken in Europa en Amerika, aan het begin van de industriële revolutie. Vaak werden kinderen gedwongen al op heel jonge leeftijd te werken en gevaarlijk en wreed werk te doen. Ook hun ouders hadden bijzonder slechte arbeidsomstandigheden, en dat kon de werkgevers niets schelen. Ze verdienden veel geld aan deze mensen. Deze mensen waren voor hen als machines die ze gebruikten, en ze behandelden hen niet als mensen.

Dat heeft geleid tot zaken als vakbonden, die overigens ook geen erg ideale oplossing zijn geweest. Ik ben niet echt voor vakbonden, maar er zou nooit enige reden zijn geweest om voor vakbonden te pleiten als werkgevers hun werknemers altijd menselijk hadden behandeld. De werknemers zouden niet hebben gedacht dat ze in een vakbond samen tegen de werkgevers of tegen de bedrijfsleiding moesten optrekken. Ze zouden tevreden zijn geweest. Maar soms zijn mensen belust op winst, en daarom laten ze hun arbeiders te hard en onder wrede omstandigheden werken en onderdrukken ze hen. Als het gaat om ondernemer zijn, of gewoon om hoe je je in de economische wereld gedraagt, dan spreekt het vanzelf dat de manier waarop je je middelen beheert er veel mee te maken zal hebben of je later behoeftig of welgesteld bent.

15

Vooruitzien en sparen voor later

Er wordt advies gegeven over het beheer van middelen, vooral in hoofdstuk 6, vers 6 tot en met 11, een heel bekende passage in Spreuken. We hebben daar eerder al over gesproken, toen we ons overzicht van Spreuken behandelden. In Spreuken 6, vers

6, staat:

Ga naar de mier, luiaard, zie zijn wegen en word wijs.

SPREUKEN 6:6

Bij het beheer van middelen waar het hier om gaat, kijkt men vooruit, voorziet men welke behoeften er in de toekomst zullen zijn en treft men daarvoor voorzieningen zolang dat nog mogelijk is. Dit geldt niet alleen voor het leiden van een bedrijf. Dit geldt gewoon voor het runnen van een huishouden. Dit geldt voor het leiden van een leven. Als je weet dat er een bepaalde bijzondere behoefte aankomt en je nu genoeg hebt om daarvoor iets opzij te leggen, dan is het verstandig om dat te doen. Het is heel dwaas om dat niet te doen.

De mier weet als het ware dat de winter eraan komt en dat er dan geen voedsel te verzamelen zal zijn. Daarom verzamelt ze in de zomer veel meer dan ze onmiddellijk nodig heeft. Ze legt iets opzij voor de toekomst. Dit is zo ongeveer wat mensen tegenwoordig met hun pensioenrekeningen doen. Ze leggen iets opzij voor hun oude dag, en ik veronderstel dat dit een goede zaak is. Ik heb daar soms gemengde gevoelens over, omdat ik nooit hoop met pensioen te gaan.

Natuurlijk heb ik geen werkgever. Ik heb niemand die mij loon betaalt, dus ik hoef me geen zorgen te maken over een tijd waarin ik geen werk meer zal hebben. Zolang ik God dien, zal ik Hem als mijn werkgever en als Degene Die in mijn behoeften voorziet, hebben. Maar veel mensen hebben een ander soort werk dan ik, en zij hebben daadwerkelijke, zichtbare en voorspelbare inkomstenbronnen. Wat ook voorspelbaar is, is dat die inkomstenbronnen er niet voor altijd zullen zijn. Er zal een moment komen waarop ze met pensioen moeten gaan, moeten stoppen, arbeidsongeschikt raken of oud zijn en niet meer kunnen werken.

Daarom is het verstandig om iets opzij te leggen voor de toekomst. Het is gewoon verstandig beheer van geld. Salomo beveelt het aan en zegt dat de mier wijs is. Als wij dat niet zijn, zouden we ons daarvoor moeten schamen. Want de mier heeft kleinere hersenen dan wij, dus zouden wij minstens zo wijs moeten zijn als zij.

16

Advies en correctie aannemen

In hoofdstuk 13, vers 18, staat:

Armoede en schande zijn er voor wie vermaning verwerpt, maar wie bestraffing in acht neemt, zal geëerd worden.

SPREUKEN 13:18

Dit gaat over het aannemen van advies, vooral als je de verkeerde kant opgaat. Als je een dwaze beslissing neemt en iemand je wijselijk in de goede richting wijst, maar je advies veracht en je niet laat corrigeren, dan zul je op weg zijn naar armoede.

Iemand die een bedrijf leidt, moet ongetwijfeld veel advies aannemen. Natuurlijk zijn er tegenwoordig veel tijdschriften voor zakenmensen en financiële tijdschriften. Tegenwoordig gaan mensen meestal naar de universiteit en volgen ze een opleiding. Daar krijgen ze hun advies over hoe ze een bedrijf moeten leiden of wat dan ook. Vroeger nam een zoon het bedrijf van zijn vader over. Hij moest dan van zijn vader leren en het advies van zijn vader aannemen over hoe hij de dingen moest doen.

Maar het is altijd verstandig om te bedenken dat je kunt verbeteren wat je doet. Als iemand naar je toe komt en zegt: 'Dit zou beter zijn als je het op die manier deed,' dan is het goed om niet verwaand te zijn en te zeggen: 'Nou zeg, ik doe het al goed genoeg. Wie ben jij om hier binnen te komen en te zeggen dat je meer weet dan ik?'

Je kunt elk advies dat je krijgt bekijken en afwegen. Advies aannemen betekent niet dat je advies altijd opvolgt. Het betekent dat je het altijd afweegt. Je weegt advies af. Als iemand je raad geeft, betekent dat niet dat je moet doen wat diegene zegt. Het betekent wel dat diegene misschien iets ziet wat jij niet ziet, en dat is iets waar je naar zou moeten kijken. Overweeg het op zijn minst, weeg het af en doe het als het zinvol is. Als het niet zinvol is, doe het dan niet.

Maar twee weten meer dan één, en velen weten nog meer. Het is nuttig als veel mensen vanuit verschillende invalshoeken naar hetzelfde probleem kijken. Maar sommige mensen zijn te trots om advies aan te nemen. Er zijn mensen die onderricht haten, en

degene die correctie veracht, zal tot armoede en schande vervallen en het financieel dan ook niet goed doen.

17

God eren met al je bezit

Ten slotte heeft Spreuken ook het een en ander te zeggen over het gebruik van geld. Het eerste wat daarover gezegd moet worden, is dat je God ermee moet eren. In hoofdstuk 3, vers 9, zegt Salomo:

Vereer de HEERE met je bezit, met de eerstelingen van heel je opbrengst,

SPREUKEN 3:9

De eerstelingen van heel je opbrengst betekent dat je het eerste neemt. Je stelt God voorop. Zodra je loon ontvangt, zodra je een oogst hebt, zodra je enige opbrengst van je arbeid hebt, neem je het eerste daarvan en eer je God door Hem het eerste ervan te geven. Maar je eert God niet alleen met dat eerste deel. Je eert God met alles. Je eert God met alles wat je hebt. Een deel daarvan geef je meteen, als eerste, specifiek aan God.

Nu ben ik niet iemand die gelooft dat het geven van tienden, met andere woorden, het geven van tien procent, een gebod van het Nieuwe Testament is. Er zijn veel christenen die geloven, en veel gemeenten die leren, dat je meteen tien procent van je inkomen moet nemen en het aan je plaatselijke gemeente moet geven. Ik vind niet dat dit noodzakelijkerwijs in het Nieuwe Testament wordt geleerd en daarom onderwijs ik het niet. Voor veel christenen zou tien procent volgens mij waarschijnlijk niet echt genoeg en geen billijk bedrag zijn. Gezien de mate waarin God ons heeft gezegend en ons in dit deel van de wereld, op dit specifieke moment in de geschiedenis, voorspoed heeft gegeven, verdienen en bezitten we zoveel dat slechts tien procent aan God geven bijna een symbolisch gebaar is. Het is bijna alsof je God negeert, want velen van ons zouden gemakkelijk kunnen leven van vijftig of zestig procent van wat we hebben.

Nu zouden we op die manier niet volgens onze huidige levensstandaard kunnen leven. Maar met vijftig procent van wat we hebben, zouden we beter kunnen leven dan vijfenzeventig procent van de mensen in de wereld. Ik zeg niet dat we van vijftig procent zouden moeten leven. Ik zeg dat de meeste mensen in dit land van minder dan negentig procent van hun inkomen zouden kunnen leven. Daarom is tien procent geen goed percentage om Amerikaanse christenen aan te bevelen. Sommige christenen zijn zelfs in Amerika zo arm dat ze niet zouden kunnen leven van negentig procent van wat ze verdienen. Ze kunnen nauwelijks leven van honderd procent ervan. Daarom is de regel dat mensen tien procent aan de gemeente moeten geven wettisch en star; die heeft geen Bijbelse grondslag en werkt voor sommige mensen niet.

Ik geloof dat mensen God met heel hun inkomen en al hun geld moeten eren, omdat het allemaal van Hem is. Al onze uren zijn van Hem, en het zijn onze uren waarmee we het inkomen verdienen. Al onze dagen zijn van Hem. Wijzelf zijn van Hem. Omdat wij van Hem zijn, zijn onze bezittingen van Hem. Daarom moeten we Hem ermee eren, wat we er ook mee doen. Dat kan betekenen dat we tien procent aan de gemeente geven, of het kan betekenen dat we dertig procent aan de gemeente geven, of niets ervan aan de gemeente en een deel ervan aan een arm gezin dat we kennen, of aan zendelingen. Er zijn veel doelen waaraan we geld kunnen geven en daarmee God kunnen eren.

In het Nieuwe Testament wordt nergens voorgeschreven dat een bepaald percentage van ons inkomen naar een bepaalde bestemming moet gaan. In het Oude Testament moest Israël tien procent van zijn oogst brengen en die aan de tempel geven om de Levieten te voeden. Maar dat wordt in het Nieuwe Testament niet voortgezet. Wat in het Nieuwe Testament wel wordt voortgezet, is dat God nog steeds geëerd moet worden met al onze zaken en bezittingen. We moeten bedenken dat alles wat we hebben tot eer van God gebruikt moet worden, omdat het van Hem is.

18

Schatten in de hemel door armen te helpen

Spreekwoorden heeft, net als de rest van de Schrift, veel te zeggen over de noodzaak om de armen te helpen. Arme mensen zijn de ontvangers die God heeft aangewezen voor onze gaven, waardoor wij schatten in de hemel verzamelen. Jezus zei:

Verzamel geen schatten voor u op de aarde, waar mot en roest ze verderven, en waar dieven inbreken en stelen; maar verzamel schatten voor u in de hemel, waar geen mot of roest ze verderft, en waar dieven niet inbreken of stelen; want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.

MATTHEÛS 6:19-21

Nu, hoe verzamel je schatten in de hemel? Hoe doe je een storting in de hemel? Iemand zei: 'Dat is gemakkelijk. Ik neem gewoon al mijn geld, gooi het de lucht in en zeg: "God, alles wat U terugstuurt, houd ik. Wat U wilt houden, houdt U maar."' Hoe krijg je je geld in de hemel? Moet je het daarheen gooien of met een raket opsturen? Nee, je verzamelt schatten in de hemel door aan de armen te geven. Dat zei Jezus tegen de rijke jongeman. Hij zei:

Jezus zei tegen hem: Als u volmaakt wilt zijn, ga dan heen, verkoop wat u hebt, en geef het aan de armen, en u zult een schat hebben in de hemel; en kom dan en volg Mij.

MATTHEÛS 19:21

Of Hij zei tegen Zijn discipelen in Lukas, hoofdstuk 12:

Verkoop uw bezittingen en geef de opbrengst weg als liefdegave. Maak voor uzelf beurzen die niet verslijten, een schat die niet opraakt, in de hemelen.

LUKAS 12:33

Dus je geeft aan de armen, en op die manier leg je schatten in de hemel weg. Dat wil zeggen: je geeft in werkelijkheid aan God. Jezus zei:

En de Koning zal hun antwoorden: Voorwaar, Ik zeg u: voor zover u dit voor een van deze geringste broeders van Mij gedaan hebt, hebt u dat voor Mij gedaan.

MATTHEÛS 25:40

In Spreuken staat dat geven aan de armen iets is wat ieder godvruchtig mens behoort te doen. In hoofdstuk 11, vers 24 en 25, staat:

Er zijn er die mild uitdelen en nog meer ontvangen, en er zijn er die meer inhouden dan rechtmatig is, maar het is tot gebrek. Een zegenende ziel wordt verzadigd, en wie te drinken geeft, die zal ook te drinken krijgen.

SPREUKEN 11:24-25

[Vertalersnoot: De Engelse vertaling die Gregg gebruikt, zegt in vers 25 dat de vrijgevige mens „rijk gemaakt” wordt; de weergegeven Nederlandse tekst heeft „wordt verzadigd”.]

Kort gezegd: iemand met een vrijgevige ziel, iemand die wat hij heeft uitdeelt aan behoeftigen, wordt volgens de door Gregg gebruikte vertaling in sommige gevallen steeds rijker. Andere mensen potten alles voor zichzelf op, en zij worden steeds armer, omdat God hun handelwijze niet zegenet.

19

Vrijgevigheid en hulp aan echte armen

In hoofdstuk 14, vers 21, staat:

Wie zijn naaste veracht, zondigt, maar welzalig is hij die zich over ellendigen ontfermt.

SPREUKEN 14:21

In hetzelfde hoofdstuk, vers 31:

Wie een geringe onderdrukt, smaadt diens Maker, maar wie zich over een arme ontfermt, eert Hem.

SPREUKEN 14:31

In hoofdstuk 19, vers 17, zei Salomo:

Wie zich ontfermt over de arme, leent uit aan de HEERE. Hij zal hem zijn weldaad vergelden.

SPREUKEN 19:17

De Heere zal het terugbetalen. Als je aan de armen geeft, als je barmhartig bent voor de armen, leen je aan God. Dat wil zeggen: God beschouwt het als een geschenk aan Hem en als iets wat Hij Zich verplicht heeft terug te betalen.

Geven aan de armen is altijd een goede investering, als er natuurlijk sprake is van echte armoede. Sommige mensen zijn arm vanwege hun levenswijze, en ze zouden niet langer arm zijn zodra ze ophielden met zondigen. In zo'n geval is het niet per se liefdevol om iemand te onderhouden die alleen maar arm is omdat hij zondigt, omdat hij niet wil werken, of omdat hij verslaafd is aan drugs of alcohol of wat dan ook, en dat hem arm maakt. Daar gaat het hier niet over.

De armen in Israël waren mensen die bedelden, en bedelen was een schandelijk beroep. Niemand zou bedelen tenzij hij geen andere mogelijkheden had. Als iemand bedelde, was hij dus werkelijk niet in staat zichzelf te onderhouden. Het was het laatste wat iemand zou doen. Het zou beneden de waardigheid zijn van ieder mens die kon werken om te bedelen.

Zo denken mensen tegenwoordig niet. Heel wat mensen bedelen liever dan dat ze werken, en dat komt gewoon door onze luie samenleving. Maar in de oudheid was een bedelaar iemand die gewoonlijk blind of kreupel was, of zoiets. Zulke mensen konden niet werken. Barmhartig voor hen zijn en hun iets geven, was daarom geld op een rekening zetten of investeren in Gods aandelen. Het is alsof je aan God leent, en er staat dat Hij het zal terugbetalen. Het is financieel altijd verstandig om aan de armen te geven.

In hoofdstuk 21, vers 13:

Wie zijn oren dichtstopt voor het geroep van de arme, ook hij zal roepen en niet verhoord worden.

SPREUKEN 21:13

Dat lijkt op wat Jezus zei:

Zalig zijn de barmhartigen, want aan hen zal barmhartigheid bewezen worden.

MATTHEÛS 5:7

Maar als je je oren sluit voor de armen en de armen niet helpt, zal er een tijd komen dat jij niet gehoord zult worden wanneer je barmhartigheid wilt ontvangen. Dat kan bij de rechterstoel van Christus zijn.

In hoofdstuk 22, vers 9:

Wie gunnend is, die wordt gezegend, want hij geeft van zijn brood aan de armen.

SPREUKEN 22:9

Dat betekent een goed oog. In het Hebreeuws staat er „een goed oog”, waarmee iemand wordt bedoeld die vrijgevig is.

20

Slotspreek en samenvatting over geld

Ten slotte staat er in hoofdstuk 28, vers 27:

Wie aan de arme geeft, zal geen gebrek hebben, maar wie zijn ogen toesluit, zal veel vervloekt worden.

SPREUKEN 28:27

Wat Spreuken over geld zegt, is dat er veel dingen beter zijn dan geld: integriteit, vrede, een vreedzaam gezin. Een rustige maaltijd is waardevoller dan veel geld hebben zonder die dingen te hebben. Geld moet eerlijk worden verkregen, doorgaans door arbeid, door werk. Omdat alles wat we consumeren door arbeid wordt voortgebracht, moest iemand anders werken voor alles wat wij consumeren waarvoor we zelf niet gewerkt hebben. Het is liefdevoller om iets voor andere mensen voort te brengen dan andere mensen iets voor jou te laten voortbrengen ten koste van hun zweet in plaats van het jouwe.

En wat je vervolgens met geld doet zodra het verdiend is, is natuurlijk datgene waarmee je God eert. Dat kan betekenen dat je een gemeente, een zendeling of een of andere bediening ondersteunt, maar het betekent ook dat je de armen helpt. De armen helpen is een bediening.

We moeten bedenken dat we onze inkomsten verwerven met de kracht die God ons heeft gegeven. Het is van Hem, en we gebruiken het voor Hem. We proberen niet snel rijk te worden. We proberen niet rijk te worden over de rug van andere mensen door anderen uit te buiten die harder werken dan wij. We hopen zo hard mogelijk te werken, zodat andere mensen geen extra last hoeven te dragen.

Als we hun last zelfs kunnen verlichten door zelf extra te werken, dan is dat:

Draag elkaars lasten, en vervul zo de wet van Christus.

GALATEN 6:2

volgens Galaten hoofdstuk 6. Dat is ook wat Spreuken leert. Amen.

Om verder te lezen

Alle bijbelteksten die in deze lezing aan bod komen, in de volgorde waarin ze gebruikt zijn.

- Genesis 1:28
- Spreuken 12:9
- 1 Korinthe 7:21
- Spreuken 12:24
- Spreuken 27:23-27
- Spreuken 22:1
- Spreuken 19:1
- Kolossenzen 3:22
- Kolossenzen 3:23-24
- Spreuken 21:6
- Spreuken 20:7
- Spreuken 20:10
- Spreuken 20:23
- Spreuken 20:14
- Spreuken 22:29
- Mattheüs 6:33
- Spreuken 22:7

- Jakobus 4:13
- Jakobus 4:15
- Lukas 6:35
- Spreuken 14:31
- Spreuken 22:16
- Spreuken 6:6
- Spreuken 13:18
- Spreuken 3:9
- Mattheüs 6:19-21
- Mattheüs 19:21
- Lukas 12:33
- Mattheüs 25:40
- Spreuken 11:24-25
- Spreuken 14:21
- Spreuken 19:17
- Spreuken 21:13
- Mattheüs 5:7
- Spreuken 22:9
- Spreuken 28:27
- Galaten 6:2

Lezing © Steve Gregg / The Narrow Path. Nederlandse vertaling © 2026 Vers voor Vers. De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © 2010/2016 Stichting HSV.